

COMMISSIE RUIMTELIJKE KWALITEIT GEMEENTE NIJKERK

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nijkerk.

Onderwerp: Consultatienotitie instellen gemeentelijke Adviescommissie omgevingskwaliteit.

Nijkerk, 23 november 2021.

Geacht college.

Wij hebben kennis genomen van uw consultatienotitie t.b.v. het instellen van een gemeentelijke Adviescommissie omgevingskwaliteit. Hieronder onze reactie

Omgevingstafel

In de afgelopen drie jaar is op het gebied van beleids- en planontwikkeling m.b.t. de ruimtelijke kwaliteit van Nijkerk een grote inhaalslag gemaakt in de samenwerking tussen gemeente (projectleiders), initiatiefnemers (ontwikkelaars), adviseurs (architecten & stedenbouwkundigen) en de CRK. De informatievoorziening en samenwerking (in de prefase) van beleids- en planontwikkeling tussen gemeente (projectleiders) en CRK is sterk verbeterd. Vaststellen van het Landschapsontwikkelingsplan en vaststellen van diverse Beeldkwaliteitsplannen, w.o. die van de Binnenstad, vormen belangrijke beleidskaders waarbij de CRK van aanvang af betrokken is geweest en over heeft kunnen adviseren. Ook bij de ontwikkeling van belangrijke bestemmingsplannen, zoals voor de Binnenstad, het Spaanse Leger en het Buitengebied is de CRK nauw betrokken geweest. Tenslotte heeft de CRK advies afgegeven m.b.t. het Koersdocument Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk.

Diverse bouwplannen werden in een prefase door initiatiefnemers (ontwikkelaars & architecten) samen met de projectleiders van de gemeente aan de CRK gepresenteerd en samen is naar draagvlak en consensus gezocht. Er is een vertrouwensrelatie opgebouwd waarbij vertrouwelijke en gevoelige (bedrijfs-)informatie met elkaar gedeeld wordt. Het meest aanspreekbare bouwproject was het plan Kerkplein, waar na intensief overleg een bouwplan is gepresenteerd waar zowel in de Nijkerkse gemeenschap als bij de politiek de handen voor op elkaar gingen.

Uitgangspunt van de mandaatcommissie is dat toetsing van plannen en beoordelen van vergunningaanvragen transparant moet zijn. Duidelijk moet zijn wat de beoordelingspunten zijn en uitgegaan wordt van "ja mits". Het is niet de bedoeling op de stoel van de architect te gaan zitten. Het debat met de ontwerper is belangrijk en daarmee het vakmanschap en de overtuigingskracht van de beoordelaar. De toetsing staat in dienst van de belevingswaarde en in algemene zin van de ruimtelijke kwaliteit.

Door te werken zoals hierboven is omschreven en door betrokkenen in te laten spreken en met hen in overleg te gaan, menen wij al te werken in de geest van de nieuwe Omgevingswet. **De adviezen van de huidige CRK omvatten o.i. dan ook alle 5 punten zoals genoemd op blz. 4/5.**

Uw college introduceert in deze notitie de "omgevingstafel". Het doel daarvan is er voor te zorgen dat initiatiefnemers de indiening van een aanvraag omgevingsvergunning in samenwerking met de gemeente en overige betrokkenen (omwonenden, ketenpartners) voorbereiden om garant te staan voor een definitieve vergunning in de formele fase.

Wij denken dat het goed is dat niet het beleid maar de initiatiefnemer centraal komt te staan en er een integrale afweging wordt gemaakt aan een tafel waar de betrokkenen met elkaar in gesprek zijn. Wij zien de omgevingstafel als noodzakelijk onderdeel van uw werk in deze tijd.

We hebben nog wel een vraag over de werkwijze i.c. de afstemming tussen adviescommissie en de omgevingstafel. Indien een bouwinitiatief daartoe aanleiding geeft kan de commissie om advies gevraagd worden en wordt dit onafhankelijke advies als één van de adviezen meegenomen en gewogen in de integrale afweging aan de omgevingstafel. Enerzijds adviseert de commissie onafhankelijk aan het college en anderzijds wordt dat advies ingebracht in de omgevingstafel en integraal meegewogen in hun advisering aan het college. Wij menen een tegenstrijdigheid te zien in deze werkwijze.

Is wellicht de constructie dat de voorbereidingen door betrokkenen aan de omgevingstafel worden gedaan en dat de uitkomst daarvan vervolgens aan de adviescommissie wordt voorgelegd die dat meeneemt in haar formele advisering aan uw college?

Zijn de vergaderingen en de adviezen van de omgevingstafel openbaar? Uit een oogpunt van transparantie van openbaar bestuur eigenlijk wel gewenst, maar niet praktisch om de vergaderingen openbaar te laten zijn. Adviezen kunnen o.i. wel openbaar zijn. Overigens moet je de vertrouwelijkheid/ geheimhouding van hetgeen in de vergaderingen wordt besproken wel formeel regelen. Dat leert de ervaringen met de werkgroep Kerkplein.

Wat ons betreft: Wij zien duidelijk een meerwaarde in de “omgevingstafel”, maar hebben nog wel enkele vragen over de werkwijze en de afstemming met de adviescommissie.

Gevraagd en ongevraagd advies.

De huidige CRK kan gevraagd en ongevraagd advies geven aan B&W. De taak van de nieuwe adviescommissie is het adviseren van de raad en het college op verzoek. M.a.w. de nieuwe adviescommissie mag niet meer ongevraagd advies geven.

In het verleden gebeurde het regelmatig dat “vergeten” werd de CRK advies te vragen. Deze nam dan zelf het initiatief om ongevraagd advies uit te brengen. Daarmee bepaalde de CRK zelf haar taakopvatting; hetgeen niet altijd tot genoegen van uw college was, maar wel de onafhankelijkheid waarborgde. Nu wordt de taakopvatting van de adviescommissie aan banden gelegd en is deze afhankelijk van de keuze van uw college c.q. raad of advies of wel of geen gevraagd wordt. Hiermee levert de adviescommissie o.i. een groot deel van haar onafhankelijkheid in.

Ons voorstel is om aan de adviescommissie ook de bevoegdheid te geven ongevraagd advies te geven.

Kosten.

In deze notitie wordt genoemd dat de kosten van variant 1. worden geschat op € 50.000 per jaar, van variant 2. € 110.000 per jaar en van variant 3. meer van € 150.000 per jaar.

Herhaaldelijk hebben wij uw college (schriftelijk) verzocht om inzage in de kosten en de dekking van de kosten van de CRK. Tot op heden hebben wij daar geen enkele reactie op ontvangen. Blijkbaar heeft u nu wel zicht op de kosten van de nieuwe adviescommissie.

Graag ontvangen inzage in onderliggende berekeningen en inzicht hoe deze kosten zich verhouden tot de huidige kosten van de CRK..

Benoeming leden delegeren aan B&W.

Conform artikel 17.7 van de Omgevingswet benoemt en ontslaat de gemeenteraad de leden van een gemeentelijk adviesorgaan. Ook in de huidige regeling worden de leden van de CRK benoemd en ontslagen door de gemeenteraad.

Voorgesteld wordt de benoeming en ontslag van de leden van de adviescommissie omgevingskwaliteit te delegeren aan B&W.

Oorspronkelijk deelde de VNG deze mening, maar inmiddels is er sprake van voortschrijdend inzicht. (zie hiervoor de nieuwsbrief van 15-10-2021) De VNG acht overdracht van deze bevoegdheid van de raad aan B&W wel mogelijk. M.d.v. dat zij adviseert te kiezen voor mandaat i.p.v. delegatie. Mandatering doet volgens de VNG het meeste recht aan de centrale rol die de gemeenteraad vervult bij de onafhankelijke advisering over ruimtelijke kwaliteit in de gemeente.

Samen met de jaarlijkse verslaglegging aan de raad waarborgt o.i. benoeming en ontslag door de raad de onafhankelijkheid van de commissie(-leden) t.o.v. het college in hun advisering.

Onze 1e voorkeur gaat derhalve uit naar benoeming en ontslag door de raad. Daarna naar mandaat (benoeming namens de raad) i.p.v. delegatie. (overgedragen van de bevoegdheid)

Varianten.

In onze eerdere advisering hebben wij onze voorkeur uitgesproken voor het doorontwikkelen van het huidige adviesstelsel i.c. variant 3. Niettemin kunnen wij instemmen met uw voorkeur voor variant 2., zoals u dat omschrijft op blz. 11: het gaat over het consolideren van onze huidige werkwijze met aandacht voor enkele verbeteringen in de organisatie en samenstelling van de huidige CRK.

Wanneer wij echter de toelichtingen op de varianten in uw notitie goed lezen dan staat er bij:

Variant 2: uitbrengen van advies over bouwinitiatieven:

Variant 3: verbreedt zich naar advisering over het te voeren beleid inzake omgevingskwaliteit en beperkt zich niet uitsluitend tot adviezen over bouwinitiatieven.

Zoals in de aanhef van ons advies staat, is in de afgelopen drie jaar is op het gebied van beleids- en planontwikkeling m.b.t. de ruimtelijke kwaliteit van Nijkerk een grote inhaalslag gemaakt in de samenwerking tussen gemeente (projectleiders), initiatiefnemers (ontwikkelaars), adviseurs (architecten & stedenbouwkundigen) en de CRK. De informatievoorziening en samenwerking (in de prefase) van beleids- en planontwikkeling tussen gemeente (projectleiders) en CRK is sterk verbeterd. Vaststellen van het Landschapsontwikkelingsplan en vaststellen van diverse Beeldkwaliteitsplannen, w.o. die van de Binnenstad, vormen belangrijke beleidskaders waarbij de CRK van aanvang af betrokken is geweest en over heeft kunnen adviseren. Ook bij de ontwikkeling van belangrijke bestemmingsplannen, zoals voor de Binnenstad, het Spaanse Leger en het Buitengebied is de CRK nauw betrokken geweest.

M.a.w. de huidige CRK werkt op dit moment al conform variant 3, m.d.v. dat het toetsingskader wijzigt. Voor de nieuwe adviescommissie zal vastgelegd dienen te worden wat de raad en uw college onder het begrip “omgevingskwaliteit” verstaan i.c. vaststellen van de omgevingsvisie.

In artikel 17.9 lid 3 van de Omgevingswet geeft de wetgever aan uw college de mogelijkheid om aan de adviescommissie ook advies te vragen over het ontwikkelen van beleid voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen met het doel om gemeenten te stimuleren om de adviescommissie in te zetten voor een brede adviestaak: i.c. te kiezen voor variant 3. Zonder dat te motiveren kiest uw college hier echter niet voor.

Onze voorkeur blijft dus Variant 3.M.d.v. dat wij u de mogelijkheid mee willen geven om op gebied van landschap en natuur ook een burgerlid te benoemen. (bijv. IVN)

Cultureel erfgoed.

Variant 2 gaat uit van het geven van adviezen over bouwinitiatieven die door de commissie getoetst worden aan het nader te definiëren begrip 'omgevingskwaliteit'.

Ik citeer de taakstelling uit de consultatienotitie:

'Het uitbrengen van advies over bouwinitiatieven met betrekking tot andere activiteiten voor zover deze betrekking hebben op het cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap. Deze taakomschrijving komt voor een groot deel overeen met het huidige adviesstelsel van de CRK met een brede adviescommissie en een mandaatcommissie voor het behandelen van reguliere en eenvoudige bouwinitiatieven. Het past in onze ambitie om de huidige werkwijze te consolideren en daar waar mogelijk te vernieuwen. De vernieuwing zit in het toevoegen van expertises op de aspecten stedenbouw, landschap en natuur.'

Naast de wettelijk adviestaak over Rijksmonument kiest uw college in variant 2 blijkbaar ook voor het uitbrengen van advies over bouwinitiatieven voor gemeentelijke monumenten.

In het huidige adviesstelsel gaan we als CRK echter veel verder dan alleen het beoordelen van bouwinitiatieven. Voorbeeld daarvan is het uitbrengen van onze nota Eigenheid en Karakter waarin wij aanbevelingen over:

- Beter beschermen van gebouwde monumenten;
- Borging van erfgoed in de ruimtelijke ordening;
- Algemeen beleid voor erfgoed;
- Stimuleringsbeleid voor erfgoed.

Door vanuit de nota Eigenheid en Karakter van de CRK beleid te formuleren op gebied van erfgoed en dat op te nemen in de Omgevingsvisie, is het mogelijk op dit gebied het begrip omgevingskwaliteit te definiëren.

Dus ook hiervoor geldt dat wij voorstander zijn voor de keuze van variant 3.

Omgevingskwaliteit.

Het bereiken van een goede omgevingskwaliteit is één van de doelen van de Omgevingswet. De gemeente dient het begrip Omgevingskwaliteit inhoud en betekenis te geven in de Omgevingsvisie. Vandaaruit kunnen bijhorende regels vastgesteld worden in het Plan.

Het begrip speelt ook een belangrijke rol bij de in te stellen gemeentelijke Adviescommissie. Bij het instellen van een adviescommissie voor de Omgevingskwaliteit is het noodzakelijk te definiëren wat onder het begrip Omgevingskwaliteit wordt verstaan. Het gaat er om dat de nieuwe adviescommissie straks ook een duidelijk programma tot de beschikking krijgt waaraan initiatieven getoetst kunnen worden. Dat is nu nog ons welstandsbeleid, de BKP's, de CHW-kaart en het LOP. Maar dat moet worden aangepast en worden verbreed.

In het Koersdocument Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk heeft de raad kaders vastgelegd voor de definitie van omgevingskwaliteit in Nijkerk, waarover de CRK een positief advies heeft gegeven.

Omgevingskwaliteit is een dynamisch begrip en aan (maatschappelijke) veranderingen onderhevig. Het is de adviescommissie die in de dagelijkse praktijk die veranderingen zal ervaren en die kennis ware te benutten.

Ons standpunt: laat de commissie integraal advies geven ‘aan de voorkant’. “Dit is helemaal in lijn met de geest van de Omgevingswet en sluit aan op een motie van de Tweede Kamer. Die wil geen toetsende commissie, maar een commissie die bij een ontwikkeling zo vroeg mogelijk advies geeft over hoe omgevingskwaliteit kan worden geoptimaliseerd.

Met vriendelijke groeten,
Namens de CRK,

Jan van den Brink
(voorzitter)